

Yedek subay ve askerî memurlar hakkındaki 1076 sayılı kanunun 3.9 ve 17 nci maddelerinin tadiline dair kanun lâiyhası ve Millî müdafaa encümeni mazbatası (1/191)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar Dairesi

Müdürlüğü

Sayı: 6/3308

20 - VI - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Yedek subay ve askerî memurlar hakkındaki 1076 sayılı kanunun 3, 9 ve 17 nci maddelerinin tadili hakkında Millî Müdafaa vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 16 - VI - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Dr. R. Sayadın

Mucib sebebler

1 — 1076 sayılı kanunun 3. maddesi hakkında :

Askerlik dersi, asrımızın genenl şartları içinde - muharib olsun olmasın - her ferde elzem olan umumî bir bilgi mahiyetinde olduğundan bütün okullarda mecburî kılınmıştır.

Yani bu gün memleket dahilindeki yerli veya cenebi her hangi bir orta okul'dan şahadetname almış bulunan bir türk vatandaşı, orta, lise veya muadili okul şahadetnamesi almış bir türk vatandaşı tam... Üniversite ile yüksek okul diplomasını almış bir Türk vatandaşı ta yüksek derecede askerlik tahsilini, behemehal görmüş ve bu suretle 1076 sayılı kanunun bu tahsilleri görenlere vermiş olduğu hak ve faydalardan, tamamile, istifadeye hak kazanmıştır.

Tahsilini, tamamen yabancı memleketlerdeki okullarda yaparak diploma almış bir Türk vatandaşın askerî durumuna ise yabancı okullardan, askerlik dersi gördüğüne dair, getireceği vesikaya göre hükmedilebilir. Binaenaleyh vatandaşların elinde, aynı zamanda, askerî tahsil derecesini gösteren bir okul şahadetnamesi mevcud iken ona ayrıca «Ehliyetname» adı altında ikinci bir şahadetname daha verilmesi halen muvafık mütealea olunmamaktadır.

Vakıf askerî derslerin ihtiyarı olduğu evvelki senelerde taliblerin eline, pek tabii olarak, böyle bir vesikanın verilmesi icabediyordu. Fakat şimdi askerî derslere devam, yukarda erzedildiği veçhile, mecburiyet altına alınmış olması, bu gibi vesaika hiç bir lüzum ve ihtiyaç bırakmamaktadır. Hatta sıhhi mazereti dolayısı ile askerlik kayıprı hiç görmemiş veya noksan görmüş bir okul mezununun askerî durumunu da, diplomasındaki bu hususa dair şerh veya elindeki vesikaya nazaran tesbit etmek mümkündür.

Hulâsa bu gün hiç bir işe yaramayan ve ancak boş yere bir çok vakit, nakid ve emek sarfını mucib olan «Ehliyetnameler» in kaldırılıp yerine okul şahadetname veya diplomanın konulması herbakımdan doğru ve faydalı görülmektedir. Bunun için de 1076 sayılı kanunun 3. maddesinin bağlı şekilde değiştirilmesi lâzımdır.

Bu suretle hükümsüz kalacak olan 2754 numaralı kanunun 1. maddesi ile 3052 numaralı kanunun 3. maddesi ve 3288 sayılı kanunun da tamamının kaldırılması icabeder.

2 — 1076 sayılı kanunun 9. maddesi hakkında :

Kanunun yedek subayların kayid ve yoklamasından bahseden 9. maddesindeki (Her askerlik şubesi

dairesinde mukayyed bütün ihtiyat subay ve memurlarının isim, rütbe ve hüviyetlerini gösteren her köy ve mahalle için nümunesi veçhile doldurduğu cedveli Hükûmete göndererek o köy ve mahallelerde herkesin görebileceği yerlere astırır. Cedvelde yazılı olanların sağlıklarını ve mevcud değilse nelere gitmiş olduklarını ve bunlardan başka ihtiyat subay bulunup bulunmadığını, varsa kimler olduğunu ihtiyar heyetlerinden sorar ve kütüklerine işaret eder) fıkraları, ordunun gizli tutulması lâzımgelen yedek subay miktarını da aynı zamanda etrafa yaydığından büyük bir mahzur taşımakta olduğu aşikârdır. Binaenaleyh bu fıkraların bağlı şekilde tebdili uygun görülmektedir.

3 — 1076 sayılı kanunun 17. maddesi hakkında :

Bu maddede yedek subaylardan teğmen olacakların birer, üsteğmen olacakların ikişer ve yüzbaşı olacakların sekizer talim devresine iştirak edecekleri bildirilmektedir.

Bu fıkradaki talim devresi 14. madde mucibince her iki senede bir başladığından bu subaylar, terfi için, rütbesine göre iki, dört ve on altı sene beklemektedirler. Bu suretle bilhassa yüzbaşı olmak, bunlar için, adeta erişilmesi muhal bir merteye olmaktadır.

Vakıa maişet ve istikballerini sivil mesleklerde aramış ve bulmuş olan yedek subayların böyle uzun müddet bir rütbede beklemeleri hukuk bakımından, hiç bir zarar ve şikâyeti mucib değildir. Hele harb vukuunda küçük birliklerin muktedir ve kifayetli ellerde bulunabilmesi için, bu hükümlere mutlak bir lüzum ve ihtiyaç vardır.

Fakat müstakil bir meslek ve memuriyet diye gümrük kıtalarına girmiş bulunan bir kısım yedek subayların diğerleriyle mukayese edilip aynı hükümlere yani - yukarıda arzedildiği gibi - uzun fasılalı bir takım devrelere tâbi tutulmaları, hiç bir bakımdan, doğru görülmemektedir. Çünkü bunlar da haklı olarak herkes gibi mesleklerinde terfi ve tefeyyüz istiyecek ve nitelik istemektedirler.

Binaenaleyh ordunun bir cüzü demek olan gümrük birliklerindeki yedek subayların - 17. madde veçhile muvazzaf subaylar gibi terfi edebilmeleri için - bunlara aid talim devrelerinin birleştirilmesi esas kabul olunmuş ve bunlardan teğmen olacakların mezkûr birliklerde dört buçuk ay hizmetten sonra genel komutanlığının inhası ile orduda 45 gün, üsteğmen olacakların iki sene dokuz ay hizmetten sonra aynı veçhile doksan gün staj, yüzbaşı olacakların da dört sene hizmetten sonra yine inha ile 360 gün staj görüp muvafık sicil almaları şartı konulmuştur.

Kıta sevk ve idaresine aid esasları öğrenebilmeleri için bu subayların takım talim ve terbiye safhasının başlangıcında orduda bulunacak veçhile staja gönderilmeleri lüzumlu görülmektedir.

Bu suretle bir sefer vukuunda yerlerinden alınmayacak ve mntakalarında buldukları kolordular emrinde bulunacak olan bu subaylar ast rütbe ile komuta mevkilerinde bulunmaları mahzuru da ortadan kalkmış olacaktır.

Millî Müdafaa encümeni mazbatası

T. B. M. M.

M. M. Encümeni

Esas No. 1/191

Karar No. 20

3 - VII - 1939

Yüksek Başkanlığa

Yedek subay ve askerî memurlar hakkındaki 1076 sayılı kanunun 3, 9 ve 17 nci maddelerinin tadili hakkında Millî Müdafaa vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulduğuna dair olup encümenimize havale edilen Başvekâletin

20 haziran 1939 tarihli ve 6/3308 sayılı tezkeresi ve bağlı evrak Millî Müdafaa vekilliğince gönderilen memuru huzurunda okundu ve icabı tezekkür olundu :

Okullarda askerî derslerin mecburî olarak okunması ve bu derslerden diğer dersler gibi sınıf terfii için imtihanda ve kamptaki bilgisi-

ne göre numara kazanmaları lâzımgelmekte ve sıhhi ahval dolayısıyla kampa giremeyenler sınıf geçtikleri halde alacakları vesika ile ertesi sene kampı ikmal edeceğine ve yabancı memleketlerde gördükleri derslere göre artık muhtelif mekteplerde bir çok ehliyetname verilmesi muvafık olmadığı ve ismi geçen 1076 numaralı kanunun 9 ncu maddesinin üçüncü fıkrası veçhile yedek subayların yoklaması yapılmak için isimlerinin bir çok yerlere asılması ve bunun için bir hayli zaman ve mesai sarfedilmesi yerinde olmadığı ve ismi geçen kanunun 17 nci maddesinde yedek subaylardan olup Gümrük muhafaza teşkilâtında bulunan subayların birinci fıkrada olduğu gibi yüzbaşılığa kadar terfileri hakkındaki teklif encümenimizce mu-

vafık görülerek bu değişiklikler yerinde görülmüş ve kanun lâyihası aynen kabul edilmiş ve Umumî Heyetin tasvib nazarlarına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulmuştur.

M. M. En. Rs.	M. M.	Kâtib
Diyarbakır	Erzurum	Samsun
<i>K. Sevüktekin</i>	<i>Ş. Koçak</i>	
Çankırı	Erzurum	Erzurum
<i>Dr. A. Arkan</i>	<i>A. Akyürek</i>	<i>S. Altuğ</i>
Kars	Konya	Malatya
<i>Ş. Karacan</i>	<i>Vehbi Bilgin</i>	<i>O. Koptagel</i>
Maraş	Muğla	Samsun
<i>H. Reşid Tankut</i>	<i>S. Güney</i>	<i>A. F. Engin</i>
Seyhan		Urfa
<i>Sinan Tekelioğlu</i>		<i>Ahmed Yazgan</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*Yedek subay ve askerî memurlar hakkındaki
1076 sayılı kanunun 3, 9 ve 17 nci maddelerinin
tadiline dair kanun lâyihası*

MADDE 1 — 1076 sayılı kanunun 3 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 3 — Her sene yapılan son yoklama neticesinde sağlam veya sakat asker edilenlerden tam devreli lise ve muadilleri ile yüksek derecedeki meslek mektepleri, yüksek deniz ticaret mektebi ve muadili mekteplerden ve Üniversiteden mezun olanlar 8 nci maddedeki şart-

ları haiz oldukları halde yedek subay yetiştirilmek üzere tahsilleri nevine ve kabiliyetlerine göre Millî Müdafaa vekâletince takdir edilecek ihtiyaca göre muhtelif sınıflara ayrılırlar ve bunlar okullarda askerlik dersi görüb görmediklerine göre aşağıdaki cedvelde yazılı müddetlerle talim ve tahsile tâbi tutulurlar. Bu cedvelde gösterilen hizmet müddetleri mezun oldukları okullardan aldıkları diplomalara göredir.

888 Okul diplomaları

Mekteb, sefain

Kıtada se- fainde ta- lim müddeti	ve müesse- sede talim müddeti	Asteğmen- lik hiz- met müddeti	Yekûn Ay
Ay	Ay	Ay	Ay
6	6	6	18
3	6	6	15
2	6	6	14

Bütün tahsilini yabancı illerde yaparak oralarda askerlik dersi görmeyen yüksek okul mezunları

Bütün tahsili yabancı illerde yaparak oralarda askerlik dersi gören yüksek okul mezunları

Türkiyede orta okul veya muadili diplomasını aldıktan sonra tahsillerini yabancı illerde, askerlik dersi görerek, tamamlayan yüksek okul mezunları

888 Okul diplomaları

Mekteb, sefain			
Kıtada se- fainde ta- lim müddeti	ve müesse- sede talim müddeti	Asteğmen- lik hiz- met müddeti	Yekûn
Aü	Ay	Ay	Ay

Türkiyede lise veya muadili diplomasını aldıktan sonra tahsillerini yabancı illerde askerlik dersi görerek tamamlayan yüksek okul mezunları

Yabancı lise ve orta okullarla muadili okul mezunlarından, askerlik dersi görerek, Türkiyeye gelenler, buldukları yerdeki liselerden birinin kampına iştirak ettirilip ve imtihan sonundaki muvaffakiyet derecesine göre kendilerine askerî ehliyet veya askerliğe hazırlık derecesini gösterir bir vesika verilir.

Yedek subay yetişecek kadar tahsili olup da yalnız orta okul veya muadillerinden diploması bulunanlar

Lise ve muadili okullardan diploma almış olanlar

Üniversite ile yüksek okullardan diploma almış olanlar veyahud lise mezunlarıyla yüksek okul ve Üniversite müdavimlerinden (C) brevesi alanlar

Bunlardan, cedvel mucibince kıta hizmetini yapan ve ikmal eden veya yüksek askerlik dersi ve kampr gördüğü diplomasından anlaşılana tabii, veterinerlerle kâmilan, kimyager, eczacı ve diştabiblerinin en liyakatlılarından ihtiyaca göre Millî Müdafaa vekâletince lüzum görülecek mikdarı tercihan kendi tatbikat mekteplerine ve lüzumunda sıhhi müesseselere ve makine mühendisleriyle sınaî kimyagerlerden lüzumlu mikdarı askerî fabrikalara ve diştabibi, eczacı ve kimyagerlerle mühendislerden ihtiyaçtan fazlası ile diğerleri tefrik edildikleri sınıfların yedek subay mektebine sevk ve buralarda altı aylık bir hizmet ve tahsile tâbi tutulurlar.

Bu müddet zarfında bunlar hakkında idare, ilbas ve maaş hususunda harb okulu talebesi, Yüksek deniz ticaret mektebinden çıkanlara dahi deniz talebesi gibi muamele yapılır.

İşbu altı aylık müddet nihayetinde iktidar ve liyakatsizlikleri anlaşılana askerlik kanununun 34 ncü maddesindeki şartları haiz olsalar dahi sınıflarının muvazzaflık hizmetlerine aid müddetleri askerlik kanununun 5 nci madde-

İşbu vesikamın bah- şettiği haktan isti- fade eder.	1	6	6	13
	4	6	6	16
	2	6	6	14
	0	6	6	12

sine göre tamamlamak üzere çavuş rütbesile sınıfları kıtaat ve müesseselerine gönderilirler. Bunların kıtada ve mektebde geçen müddetleri askerlik hizmetinden mahsub edilir, fakat elle-rindeki diploma müddetleri nazarı dikkate alınmaz.

İktidar ve liyakatleri tasdik kılmanlar, yedek asteğmen nasbedilirler ve sınıfları takım komutanlığında (kıtası bulunmayanlar sınıf ve mesleklerine aid işlerde) hava yedek subayları hava mektebinde altı ay daha hizmet görürler. Bu müddeti muvaffakiyetle bitirenler muvazzaf asteğmenler hakkındaki şerait dairesinde teğmen nasbolunurlar. Muvaffakiyet gösteremeyenler üç ay daha istihdam olunarak yetiştirilirler ve liyakat gösterenler teğmenlikle, gösteremeyenler asteğmenlikle terhis olunurlar.

Bunlardan muvazzafa nakletmek isteyenlerinden talimatnamesinde yazılı şartları haiz ve diğer vekâletlerde kanunen mecbur ve müteahhid olduğu hizmeti ifa ve ikmal etmiş bulunanların ihtiyaç halinde muvazzaf sınıfa na-

killeri icra ve Harb okulunda tahsilleri ikmal ettirilir.

Yalnız yedek subay olarak hizmete devam etmek isteyenlerin Millî Müdafaa vekâletince lüzum görülürse 14 ncu maddenin 2 nci fıkrasında yazıldığı veçhile iki devre müddeti kadar hizmetlerinin devamına müsaade edilir. Bu fazla müddetler hazarda devrei talimiyelerdeki müddetlere sayılır.

Yedek subaylığa bidayeten ayrılanlar askerlik kanununun 34 ncü maddesindeki kısa hizmeti icab ettiren şartları haiz olsalar dahi işbu kanun ahkâmına tâbi tutulurlar.

Askerî lise mezunlarından yabancı memleketlerde askerî yüksek mühendis yetiştirilmek üzere seçilenler iki ay müddetle hazırlık kıtasında hizmet ettikten ve sınıflarile alâkadar askerî fabrikalar veya sair müesseselerde altı ay çalıştıktan sonra liyakat ve kifayeti tasdik edilenler tahsil görecekları yabancı memleketlere askerî talebe sıfatile gönderilirler.

Yabancı memleketlerin yüksek mühendis mekteplerinde en az iki senelik tahsilden sonra yapılacak ön imtihanlarda ve mühendis mekteplerinde buna tekabül eden devre imtihanlarında muvaffak olarak iki sene tahsil senesini ikmal edenler yedek asteğmen nasbedilirler ve tahsillerine devam ederler.

Talebe sıfatile yabancı memleketlerde tahsilde iken muvaffak olanlar memlekete getirilerek askerî memur nasbedilmek üzere mekteb tahsiline veya yedek subay mektebi tahsiline tâbi tutulurlar. Bunlardan meslek veya yedek subay okulunda muvaffak olanlar sıhhi hallerden gayri sebeplerle çıkarılanlar kıtalara verilirler ve muvazzaflık hizmetlerinden başka askerî talebeler meccanen okudukları müddetin yarısı kadar hizmet ederler.

Yabancı memleket tahsilinde iken yedek asteğmen olduktan sonra tahsilde muvaffak olanlar da memlekete getirilerek muayyen bir meslek kursuna tâbi tutularak askerî memur nasbolunurlar.

Askerî liseleri muvaffakryetle bitirdikten sonra memleketimizdeki fabrika ve müessese stajlarında askerî yüksek mühendis ve mühendislik tahsilini takibe kifayeti görülmeyenler talebe sıfatile Harp okuluna sevk olunurlar.

Askerî sanat lisesi mezunlarından olub da yüksek mühendis ve askerî mühendis yetiştiril-

mek üzere seçilmeyerek askerî sanatkâr yetiştirilmek üzere seçilenler iki ay müddetle hazırlık kıtasında hizmet ettikten ve sınıflarile alâkadar askerî veya sair müesseselerde çalıştıktan sonra liyakat ve kifayeti tasdik olunanlar yedek asteğmen nasıb edilirler ve yedek subay olanlar 1455 sayılı kanunun 4. maddesine tevfi kan askerî sanatkâr muavini nasıb edilerek kıtalara sevk olunurlar.

MADDE 2 — 1076 sayılı kanunun 9. maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

Madde 9 : Yedek subay ve memurları yoklama zamanında nerede bulunurlarsa o mahalin askerlik şubesine kayid ve yoklama edilirler. (Bu gibilerin esas nüfus kütüğünde mukayyed oldukları askerlik şubeleri, bunların kayid muamelelerinin yapılab yapılmadığını tedkika ve bulmağa mecburdurlar.)

Yoklama, ilk yoklama sırasında senede bir defa yapılır.

Her askerlik şubesi yoklamanın başlayacağı ve biteceği tarihleri Hükûmete bildirerek köy ve mahallelerde ilân edilmesini temin eder.

Askerlik şubesinde kayıdı olsun olmasın müracaat edenlerin yoklamaları yapılır. Askerlik şubesinde kayıdı olub da yoklamaya gelmeyenleri şube arar ve neticeyi kütüklerine yazar.

Askerlik şubelerinin bu vazifeleri 10. ve 11. maddelerde yedek subaylarına düşen vazifeleri izale etmez.

MADDE 3 — 1076 sayılı kanunun 17. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 17 : Hazarda yedek subayların silâh altında geçmeyen sivil hayattaki müddetleri de hizmetlerinden sayılmak şartile muvazzaf subaylar gibi terfi ettirilirlir.

Ancak asteğmen olacaklar birer, üstteğmen olacaklar ikişer ve yüzbaşı olacaklar sekizer devrei talimiyeye iştirak etmek ve muvafık sicil almak, denizde yüzbaşılik kursunu tamamlamak ve yakın süvari veya çarkçı şahadetnamesini haiz olmak şarttır.

Gümrük muhafaza kıtalarında istihdam olunan yedek subaylardan teğmen olacakların bu kıtalarda dört buçuk ay hizmetten sonra Genel komutanlığın inhasile orduda bir buçuk ay staj, üstteğmen olacakların iki sene dokuz ay hizmetten sonra aynı veçhile 90 gün staj, yüzbaşı

olacakların da dört sene hizmetten sonra yine inha ile 360 gün staj görüb sicil almaları şarttır. Bu subayla, takım talim ve terbiye safhasının başlangıcında orduda bulunacak veçhile staja gönderilirler.

Bilûmum yedek subayların terfilerinde kıdem hesabı muvazzaf subaylar içindeki hem nasıblıkları meyanında hesab olunur ve binbaşı olmak, binbaşından yukarı rütbelere çıkmak muharib sınıflara mahsus olub ikmali tahsil etmek ve muvazzaf subaylara mahsus terfi kanununda yazılı kayid ve şartları ihraz etmekle meşruttur.

Ancak bu şeraitten başka deniz sınıfında yüzbaşı olmak için yakın seferler suvarisi veya çarkçısı şahadetnamesini haiz olmak lâzımdır.

Bu maksadla terfi kanununda zikredilen asgarî müddetin sülüsünü filen ifa etmek üzere müracaat edenlerin Orduya kabulü münhalât ve sair ihtiyaçlar nazarı dikkate alınarak aid olduğu vekâletçe takdir olunur.

Seferde yedek subaylar muvazzaf subaylar

gibi terfi kanunu ahkâmına tâbi olurlar. Seferde yedek memurlar dahi terfi edebilirler.

MADDE 4 — 2754 sayılı kanunun 1. maddesi ile 3052 sayılı kanunun 3. maddesi ve 3288 sayılı kanun da kâmilen kaldırılmıştır.

MADDE 5 — Bu anun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 6 — Bu kanunun hükmünü yürütmeğe İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

16 - VI - 1939

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>Dr. R. Saydam</i>	<i>T. F. Silay</i>	<i>N. Tınaz</i>
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
<i>Fayık Öztrak</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>F. Ağralı</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>Yücel</i>	<i>A. F. Cebesoy</i>	<i>H. Çakır</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V. ve Ad. V. V.	
<i>Dr. H. Alataş</i>	<i>R. Karadeniz</i>	
Zr. V.	Mü. Mu. V.	Ti. V.
<i>M. Erkmen</i>	<i>A. Çetinkaya</i>	<i>C. Erçin</i>